

Nr 401.

Av herr **Carlström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, angående främjande av planmässigt sparande samt inrättande av en statens bosättningslånefond m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 41 till denna riksdag föreslås bl. a. inrättandet av en statens bosättningslånefond, från vilken trolovade eller nyligen gifta personer skola kunna erhålla lån för bosättningen. Detta förslag är ett led i den vällovlige strävan statsmakterna nu funnit sig böra igångsätta för att främja familjebildningen här i landet och samtidigt söka befrämja nativiteten eller i varje fall hämma den nedgång i födelsefrekvensen, som på ett oroande sätt under senare åren gjort sig märkbar. Förslaget synes ju vid första påseende ganska bestickande. Det är säkerligen många unga män och kvinnor här i landet som känna sig en smula bekymrade över var de skola taga pengarna till den bosättning som numera kräver inte så litet belopp, om den skall anses fylla tidens anspråk för ett nybildat hem. Men om denna lånefond verkligen skall tänkas fylla de krav som ett mera allmänt anlitage av densamma måste föra med sig, torde man få räkna med, att de 2 milj. kronor, som i propositionen föreslås för nästa budgetår, endast är en försvinnande liten början och att denna fond för framtiden måste utökas till en fond av helt annan storleksordning.

Men frånsatt detta: hur kommer en sådan låneform att verka på den sparsamhetsvilja som man tidigare i samma proposition velat stärka genom vissa förslag till sparklubbar och andra åtgärder i samma syfte? Det ursprungliga förslaget i hithörande spörsmål — framlagt av bostadsproduktionssakkunniga — gick emellertid ut på en sammankoppling av sparandet och lånegivningen på så sätt, att den konstaterade lusten till sparande skulle utgöra en viss borgen för att den som sedan sökte lån hade lust och förmåga att återbetala sin skuld. Detta system har emellertid utdömts redan av befolkningskommissionen som sedan tagit upp frågan, och departementschefen avfärdar utan vidare all tanke på att förbinda lånandet med några som helst garantier för att lånet skall kunna återbetalas av låntagaren. Ifråga om riskerna i berörda avseende tröstar sig departementschefen med, att »om kredit endast lämnas i måttlig omfattning och endast åt personer, som äga förutsättning att inom en nära framtid avbörd sig skulden, synes mot en sådan kreditgivning knappast kunna göras gällande några allvarligare betänkligheter». Men hur skola de bosättningslånenämnder och de ortsombud, som enligt förslaget tänkas få uppgiften att sköta om låneförmedlingen, vara beskaffade för att kunna utvälja denna med ovannämnda »förutsättning» utrustade klientel lånesökare?

I praktiska verkligheten kommer det troligen att bli på det sättet, att de giftermålskandidater som ha »förutsättningar» redan sört en smula för sin bosättning och sålunda icke komma att vända sig till fonden. Men alla de som *icke* ha dessa förutsättningar utan levat i den tron »att kommer dag så kommer råd», alla dessa komma troligen att så småningom anse det som en statens *skyldighet* att stå tillhanda med bosättningskapital, om de nu skola bekväma sig att ingå äktenskap och kanhända — bidraga till släktets uppehållande.

Häri ligger enligt min mening den största faran för en låneverksamhet efter det mönster som Kungl. Maj:t nu på »försök» vill igångsätta. Den förtänksamhet och ansvarskänsla, som redan nu i sorgligt många fall är på upphållningen hos vårt folk, kommer härigenom ytterligare att undergrävas. Och en gång igångsatt kan därjämte, såsom redan förut framhållits, en låneverksamhet av detta slag komma att medföra ekonomiska konsekvenser för det allmänna som nu icke kunna överblickas.

Från dessa utgångspunkter nödgas jag yrka avslag på ifrågavarande förslag och hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:s proposition nr 41
i vad den avser inrättandet av Statens bosättningslånefond.

Stockholm den 30 januari 1937.

Oscar Carlström.